

GENOOTSCHAP

A.W.K. Voet van Oudheusden

Nieuwsbrief 2020-2

Van de voorzitter

Ik hoop van harte dat je dit leest in goede gezondheid! Het zijn rare tijden. Toen we kort geleden de evacuatie van 25 jaar geleden herdachten, zeiden we tegen elkaar hoe indrukwekkend en historisch die gebeurtenis was. We wisten nog niet wat ons zou gaan overkomen.

Ook Voet heeft al zijn bijeenkomsten moeten schrappen en het is nog maar afwachten wanneer we elkaar weer mogen begroeten met een handdruk, een knuffel of een kus. Het bestuur vergadert, net als veel anderen, digitaal en maakt plannen, maar steeds met een slag om de arm.

Gegroet

Wees voorzichtig, blijf thuis, en lees of kijk naar Voet.

Hans Saan

Adriaan Koerbagh

Voor het najaar hebben we in samenwerking met het Elisabeth Weeshuis-museum een mooi programma over de arts, jurist en filosoof Adriaan Koerbagh (1632-1669) samengesteld.

Adriaan was een vrijdenker in de 17e eeuw die zeer vrijmoedig zijn mening op schrift zette. Zijn kritiek op de gangbare religieuze en politieke opvattingen schoot de Amsterdamse elite in het verkeerde keelgat en hij werd ter verantwoording geroepen door kerk en staat. Hij vluchtte naar... Culemborg. Adriaan werd aangegeven door zijn Utrechtse drukker en wist maar net naar Leiden te ontkomen. Ook daar werd hij verraden. De stad Leiden was best bereid hem tegen een gepaste beloning aan Amsterdam uit te leveren. In het proces werden forse straffen geëist: een grote geldboete, afhakken van een duim, doorboren van zijn tong en 30 jaar opsluiting. Hij kwam er

met 10 jaar en een geldboete genadig vanaf. Al na een jaar in het 'Willige Rasphuis' overleed Adriaan Koerbagh. Het was een man die gericht op lange tenen danste.

Aan Adriaan Koerbagh is een tentoonstelling gewijd die achtereenvolgens te zien zou zijn in het 'Spinozahuis' in Rijnsburg, in het 'Huis met de Hoofden' in Amsterdam en ten slotte in het Elisabeth Weeshuis-museum in Culemborg. We wilden Koerbagh aan jullie voorstellen met een Voetnoot door onze stadsgenote Hannah Laurens, die over hem in 2019 een boek schreef: *De rede, bron van geluk voor iedereen. Inleiding tot de filosofie van Adriaan Koerbagh*. We vroegen schrijfster Nelleke Noordervliet om de tentoonstelling te openen omdat zij in haar roman *Vrij man* ook over hem geschreven heeft. We voorzagen een lezing van Bart Leeuwenberg, die ook een boek schreef over Koerbagh: *Het noodlot van een ketter*. We zouden een leesclub starten over die boeken. We zouden een 'Voetje' maken voor kinderen die met de school naar de tentoon-

stelling komen. We verheugden ons er zeer op en we waren heel prettig aan het samenwerken met het Spinozahuis en met Hannah Laurens als coördina-

tor. Maar ja, toen kwam het coronavirus in ons leven... De *Voetnoot* heeft nog het minste last van de *lockdown*. Voor de rest van

het programma tasten we nog in het duister. Gelukkig ligt er een plan B op de plank.

Voetnoten

Bij deze nieuwsbrief hoort de eerste Voetnoot van 2020 over het koninklijk stedelijk muziekkorps *Concordia*. Voetgenoot Ben Holtkamp doet anderhalve eeuw muziek in Culemborg herleven in een boeiend en kleurrijk verhaal.

De productie van de *Voetnoten* gaat dus gewoon door. Voor de andere

activiteiten zijn we teruggevallen op de website van voet, www.voetvanoudheusden.nl. Daar tref je nu regelmatig een rubriek 'Voet voor Thuis' aan, waarin we je een aantal opties bieden om je historisch mee te vermaken. We publiceren artikelen, fotomateriaal en video's uit de eigen koker van Voet. We verwijzen ook naar aanbod van der-

den, bijvoorbeeld mooie historische documentaires, podcasts of virtuele tentoonstellingen. We doen voorstellen of vragen je bijdrage. Natuurlijk staan we van harte open voor je suggesties. En als je boeken opruimt (ja, dat gebeurt nu ook), denk dan eens aan de bibliotheek of weggeefdoos van Voet.

Nieuw boek van Voetgenoot

Teun Bikker schreef mee aan de Voetnoot over de stadsrechten. In die Voetnoot werd, naast de rechten zelf, ook de inrichting van het lokale bestuur besproken. Teun is op die lijn verder gegaan. Ter gelegenheid van de gemeentelijke herindeling die resulteerde in de gemeente Vijfheerenlanden is hij nagegaan hoe de steden en dorpen in die streek bestuurd werden. Van sommige plaatsen is nog een uitgebreid archief aanwezig, bij andere ontbreekt dat.

Zijn boek begint in 1284 en beschrijft al die plaatsen in die streek, gecombineerd met relevante anekdotes. Op-

vallend is de variatie in namen, taken en verantwoordelijkheden. Het boek is

goed geïllustreerd met kaarten, zodat ook Culemborgers aan deze kant van de Diefdijk weten waar het over gaat. Het boek riep bij mij (Hans Saan) wel de vraag op hoe dat dan bij ons in Culemborg zat. Daar zouden we toch nog eens een Voetnoot aan kunnen wijden.

Maar lees eerst dit boek! Het is een soort 'gluren naar besturen bij de bureu'.

Wie het boek wil bestellen, vindt informatie daarover op <http://www.5heerenlanden.nl/boek-vijfheerenlanden>

Pandemie

Het is niet de eerste pandemie die ons treft. De pest, cholera en Spaanse griep hebben we ook gehad in Culemborg. We verzamelen daar nu informatie over en vertellen je er bin-

nenkort meer over. Als je die verslagen terugleest, dan dringt de vergelijking met het heden zich op. We hebben dit al eerder meegemaakt en zijn er toen ook doorheen gekomen. Ook in

het verleden waren er vele duizenden mensen ziek of stierven. We zijn kwetsbaarder dan we willen toegeven.